

Rapport fra Utvalget for utredning av samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyskolesektoren i Nordland (Nordlandsutvalget)

Høringsuttalelse fra Norges forskningsråd

Norges forskningsråd er invitert til å uttale seg om Nordlandsutvalgets rapport som foreslår tiltak for å styrke samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon i høyskolesektoren i Nordland. På bakgrunn av Forskningsrådets nasjonale ansvar for å fremme FoU av høy kvalitet, og de konsekvenser det har for utvikling av strategiske virkemidler og tiltak, mener vi det er relevant å kommentere Nordlandsutvalgets forslag til restrukturering av høyskolesektoren i Nordland.

Forskningsrådet ser generelt positivt på de forslag Nordlandsutvalget fremmer. Vi mener utvalget har foretatt gode analyser som begrunner forslaget om å fusjonere de nåværende tre høyskolene til en samlet enhet. Prinsippene utvalget baserer seg på, betydningen av å samle ressursene for å kunne styrke kompetansebygging, rekruttering, FoU-arbeid og samvirket mellom høyere utdanning og næringsliv i regionen, samsvarer godt med Forskningsrådets policy for høyskolesektoren og vår overordnede forskningspolitiske strategi. *Det kan imidlertid reises spørsmål ved om Nordlandsutvalget har vært for forsiktige i sine forslag til sammenslåing av faglig nærliggende enheter. Vi vil også understreke betydningen av at institusjonene selv blir trukket aktivt med i diskusjonen om den fremtidige struktureringen av høyskolesektoren i Nordland.*

FoU-policy for høyskolesektoren

Forskningsrådet har utarbeidet en egen policy for høyskolesektoren, *Forskning og utviklingsarbeid ved de statlige høyskolene. Forskningsrådets policy for 2008-2011*. Målet for denne policyen er "... å bidra til å bygge forskningskompetanse i sektoren og å øke omfang av og styrke kvaliteten på forskningen". De statlig formulerte målene for forskning og utviklingsarbeid i høyskolesektoren kan samles i fire hovedpunkter. FoU i høyskolene skal bidra til å

- styrke kunnskapsgrunnlaget for profesjonsutdanning og profesjonsutøvelse
- bedre undervisningen og utdanningen generelt
- skape utvikling og innovasjon i næringsliv og offentlig forvaltning i regionen
- utvikle grunnforskning på områder hvor høyskolene tildeler doktorgrad

Med utgangspunkt i dette har Forskningsrådet i sin policy valgt å fokusere på fire hovedperspektiver, eller tiltaksområder, for å styrke FoU-innsatsen ved høyskolene. Forskningsrådet vil

- gjennom våre virkemidler bidra til at fagmiljøene ved høyskolene *konsentrerer* og retter FoU-innsatsen om de områder som er særlig viktige for høyskolene, og stimulere til FoU-*samarbeid* mellom høyskoler og mellom høyskoler og andre FoU-miljøer

- styrke *profesjonsforskningen*, gjennom eksisterende programmer og gjennom en ny satsing på profesjonsforskning som gir rom for komparative studier og for forskning om profesjonsdannelse, profesjonsetikk og profesjonsutøvelse
- styrke høgskolenes FoU- og innovasjonskompetanse og innovasjonsaktivitet i lys av deres rolle som *regional ressurs* og samarbeidspartner for næringsliv og offentlig sektor i regionen
- bidra til generell *kompetanseheving* for å sikre forskningsbasert undervisning og for å styrke *forskerutdanningen*. For å kompensere for små utdanningsmiljøer ved en del høgskoler, anbefaler Forskningsrådet at det etableres flere nasjonale, nettverksbaserte forskerskoler.

Nordlandsutvalgets anbefalinger

Utvalget foreslår at de tre høgskolene i Nordland fusjoneres. Rapporten presenterer konkrete forslag til struktur, samarbeidordninger og arbeidsdeling institusjonene i mellom. Hovedbegrunnelser for utvalgets forslag er fylkets behov for flere personer med høy utdanning både av hensyn til utvikling og vekst i næringslivet og for å håndtere oppgaver innenfor offentlig sektor. Nåværende høyskolestruktur og utdanningstilbud oppleves som fragmentert og lite bærekraftig i forhold til de utfordringer man står overfor. Utvalget peker på at dagens struktur fører til en usunn konkurranse de tre høyskolene i mellom. Isteden bør det legges til rette for samarbeid så man kan få optimal utnyttelse av de styrker og ressurser hver institusjon innehar. Utvalget mener "... en felles organisasjon vil gjøre det lettere å satse ut fra en overordnet strategi, bygge opp studietilbud og FoU-tilpasset søkergrunnlag, geografi og arbeidsliv og bruke ressursene på en mer effektiv måte".

Med utgangspunkt i dette foreslås en modell der dagens tre institusjoner blir én organisasjon, men at hver institusjon beholdes fysisk der de er i dag med særansvar for styring og ledelse av hvert sitt fagområde.

Utvalget understreker også merverdien en fusjonsmodell som denne vil kunne få hvis Høgskolen i Bodø får godkjent sin søknad om universitetsstatus, noe man antar vi skje. Alle høgskolemiljøene i Nordland vil bli da deler av det nye universitetet

Forskningsrådets kommentarer

Forskningsrådet mener Nordlandsutvalget har gjort gode analyser av situasjonen og utfordringene for høyskolesektoren i Nordland. Utvalget har også vurdert behovene for restrukturering av tilbudene innenfor høyere utdanning i Nordland i et større nasjonalt perspektiv. Forskningsrådet støtter hovedlinjene i Nordlandsutvalgets anbefaling – at det er behov for å konsentrere ressursene, refordele ansvar og samarbeide på nye måter. Vårt fokus er FoU, og betingelsene for å utvikle god kvalitet og kompetanse for forskning, utviklingsarbeid og innovasjon. Vi mener anbefalingene til Nordlandsutvalget i prinsippet stemmer godt over ens med Forskningsrådets FoU-policy for høyskolesektoren.

Nordlandsutvalget er en av mange utredninger innenfor UH-sektoren i kjølvannet av Stjernøutvalgets innstilling (NOU 2008:3 *Sett under ett. Ny struktur i høyere utdanning*).

Selv om Stjernøutvalgets innstilling formelt sett ikke følges opp, ser vi nå at det foregår en rekke prosesser med det siktemål å styrke samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon, eventuelt med sammenslåing som resultat, mellom høyskoler og mellom høyskoler og universiteter i alle deler av landet. Forslagene fra Nordlandsutvalget må også sees i denne sammenheng.

I sin høringsuttalelse til Stjernøutvalgets innstilling støttet Forskningsrådet prinsippet om sammenslåing, eventuelt samlokalisering, av institusjoner med det mål å få til bedre samordning og prioriteringer. Det ble understreket at slike sammenslåinger må være målrettede med den hensikt å løse strukturelle utfordringer. Vi mener dette er situasjonen når det gjelder Nordland, slik Nordlandsutvalgets beskrivelse og analyse viser. Utvalgets gjennomgang av dagens betingelser for å drive FoU ved de tre høyskolene, synliggjør store utfordringer.

I samme høringsuttalelse peker Forskningsrådet imidlertid også på at etablering av store enheter med svært sammensatt faglig profil og med spredt geografisk lokalisering, ikke er noen garanti for styrket kvalitet i forskning og utdanning. Det ligger betydelige styringsutfordringer knyttet til en flercampus-modell. Selv om Nordlandsutvalgets forslag til opprettelse av én institusjon basert på flere desentralisert beliggende campuser har en langt mindre skala enn Stjernø-utvalgets forslag, kan det reise seg problemer knyttet til en modell som Nordlandsutvalget foreslår. Utvalget tar i meget stor grad hensyn til både dagens fysiske strukturering av utdanningstilbudet (tre hovedcampuser som igjen driver desentraliserte tilbud) og fylkets geografi og bosettingsmønstre. Det kan derfor reises spørsmål ved om modellen som foreslås faktisk vil skape robuste nok faglige miljøer til å få fram kvalitetsforskning og god forskerutdanning.

Utvalget peker på den problematiske rekrutteringssituasjonen man erfarer ved noen av studiestedene i dag. Analysen av hvorfor rekrutteringen er svak, burde kanskje vært grundigere. Selv om studietilbudene kan gjøres mer attraktive hvis man samler fagkompetanse og bygger tydeligere faglige enheter (jf. figur 9, s.79), kan man spørre om utvalget går langt nok i sitt forslag om å konsentrere ressurser og tilbud. Det foreligger vanskelige avveininger mellom hensyn til geografi og behov for desentraliserte utdanningstilbud opp mot behovet for å etablere større, faglig sterke institusjoner som forutsetning for å kunne skape gode utdanninger og FoU.

Det er i dag stor oppmerksomhet mot behovet for å forbedre profesjonsutdanningene, og FoU-grunnlaget for utdanning og yrkesutøvelse. Lærerutdanningen er ett aktuelt eksempel. Nordlandsutvalget foreslår at ansvaret for styring og ledelse av lærerutdanningen samles i Nesna. Samtidig skal Bodø ha ansvar for Profesjonsskolen som også er ett av de kompetanseområder hvor Nordland hevder seg nasjonalt, jf godkjent doktorgradsutdanning innenfor Profesjonspraksis. Forskningsrådet vil spørre om ikke lærerutdanningen i en ny modell burde kobles tett til fagenheten Profesjonsskolen. Det er også foreslått et Senter for praktisk kunnskap, lagt til Bodø og et Senter for fleksibel læring i Nesna. Forskningsrådet mener den presenterte modellen forutsetter formalisert samarbeid mellom alle disse enhetene som på ulike måter har relevans for profesjonsutdanningene. Vi vil igjen spørre om Nordlandsutvalget går langt nok når det

gjelder å konsentrere kompetanse og tilbud, gitt forutsetningen om FoU-baserte profesjonsutdanninger.

Rapporten påpeker behovet for å styrke innovasjonsaktiviteten i Nordland, og viser blant annet til Forskningsrådets indikatorrapport (2009) som dokumenterer at bedriftene i Nordland i liten grad benytter Forskningsrådets virkemidler. Det er grunn til å tro at restruktureringen av den høyere utdanning i Nordland slik utvalget foreslår, vil skape et bedre fundament for tettere samvirke mellom den nye høyskolen (universitetet?) og bedriftene i fylket, og at en sterkere høyskolestruktur vil kunne utnytte Forskningsrådets virkemidler bedre. Modellen tydeliggjør også behov og grunnlag for styrket samarbeid mellom høyskolen og relevante universitetsmiljøer, for eksempel innenfor teknologiområdene som Narvik får ansvar for. Dette er i tråd med Forskningsrådets høyskolepolicy og skritt i riktig retning for å bygge sterkere forskningsgrupper.